

Universitatea Tehnică a Moldovei

Asigurarea dreptului la apărare ca principiu în procesul civil

Masterand:

Lucaș Luminița

Coordonator:

conf. univ., dr.

Lupașcu Zinaida

Chișinău 2023

ADNOTARE

Numele, Prenumele: Lucaș Luminița

Titlul lucrării: Asigurarea dreptului la apărare ca principiu în procesul civil

Structura tezei: Lucrarea începe cu introducere, este alcătuită din trei capitole și, în final, cuprinde concluzii generale și recomandări, anexe și bibliografie.

Cuvinte-cheie: principiu, drept la apărare, imparțialitate, contadictualitate, drept procesual civil..

Scopul și obiectivele tezei: analiza temei abordate și cercetarea aspectelor pe care le comportă au fost realizate ținând cont de autorii literaturii din domeniu. Fiecare sistem din punct de vedere procedural este fundamentat de un anumit sistem de principii, care la rândul său prestabilește structura intimă și deasemenea caracterul public al unui procesului civil și totodată indică temeiurile licite, datorită cărora subiecții pot iniția un oarecare proces civil în cadrul instanței de judecată

Obiectivele generale a tezei sunt orientate spre cercetarea complexă și sistemică a problematicii nerespectării principiilor dreptului procesual civil, (judecătorului imparțial și termenului rezonabil de judecare a cauzei), și în deosebi asigurarea dreptului la apărare intrun proces civil.

Metodele aplicate la elaborarea licenței: la baza lucrării de master am folosit mai multe metode, *metoda logică*- prin care am analizat și cercetat legislația națională și diverse monografii ai diferitor autori atat din țară cât și de peste hotarele țării, cantitativă- aplicarea procedeeleor de analiză structurală și funcțională a resurselor normativ – juridice ale sistemului dreptului procesual civil, și resurselor informativ – științifice ale doctrinelor de specialitate, *metoda analitică*- prin care am examinat detaliat drepturile de proprietate.

Metodele aplicate în lucrare sunt bazate pe analiza în detaliu a actelor normative și doctrinei naționale și internaționale cu privire la subiectul dat și anume a asigurării dreptului la aparare ca principiu in procesul civil.

Rezultatul concret obținut: Rezultatele cercetărilor au importanță metodologică la investigarea și identificarea cauzelor încălcării principiilor abordate și în vederea elaborării recomandărilor și proiectelor de atenuare a problematicii de referință., atât la nivel de teorie generală, cât și la nivel de ramură. Relevăm posibila contribuție a rezultatelor obținute în opera reglementării concrete de către organele statale referitor la asigurarea dreptului de apărare ,deasemenea invocarea în teză a unor situații practice analizate prin prisma reglementărilor curente și a recomandărilor relevante pentru sistemul judecătoresc .

ANNOTATION

Last name, first name: Lucaş Luminița

Title: Ensuring the right to defense as a principle in the civil process

Structure of the paper: The work starts with introduction, consists of three chapters and finally contains general conclusions and recommendations, annex and bibliography.

Keywords: principle, right to defence, impartiality, adversary, civil procedural law...

The purpose of the paper: the analysis of the approached topic and the research of the aspects it entails were carried out taking into account the authors of the literature in the field. Each system from a procedural point of view is based on a certain system of principles, which in turn predetermines the intimate structure and also the public nature of a civil process and also indicates the legal grounds, thanks to which the subjects can initiate some civil process in the court of law.

General objectives: are oriented towards the complex and systemic research of the issue of non-compliance with the principles of civil procedural law (the impartial judge and the reasonable term for judging the case), and especially ensuring the right to defense in a civil process.

Methods applied to the elaboration of the paper: at the basis of the master's work I used several methods, the logical method - through which I analyzed and researched the national legislation and various monographs of different authors both from the country and from abroad, quantitative - the application of structural and functional analysis procedures of the resources normative - legal of the system of civil procedural law, and informative - scientific resources of specialized doctrines, the analytical method - through which we examined property rights in detail.

The methods applied in the paper are based on the detailed analysis of the normative acts and the national and international doctrine regarding the given subject, namely ensuring the right to defense as a principle in the civil process.

The concrete result obtained: The results of the research are of methodological importance in the investigation and identification of the causes of the violation of the principles addressed and in order to elaborate recommendations and projects to mitigate the reference problem, both at the level of general theory and at the level of the branch. We reveal the possible contribution of the results obtained in the work of concrete regulation by state bodies regarding the provision of the right of defense, as well as the invocation in the thesis of some practical situations analyzed through the prism of current regulations and relevant recommendations for the judicial system.

CUPRINS

Adnotare la teza de masterat cu tema „Asigurarea dreptului la apărare ca principiu în procesul civil”, Chișinău 2023, masterantă Lucas Luminița.....

LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	12
I. ASPECTE LEGISLATIVE ȘI DOCTRINARE CU PRIVIRE LA CONCEPTUL ȘI IMPLEMENTAREA PRINCIPILOR DREPTULUI PROCESUAL CIVIL	14
1.1 .Conceptul și evoluția principiilor dreptului procesual civil din punct de vedere doctrinar.....	14
1.2 Aspectul legislative cu privire la implementarea principiilor dreptului procesual civil la desfășurarea justiției.....	17
1.3 Concluzii la Capitolul I.....	25
2.1. CARACTERISTICA GENERALĂ A PRINCIPILOR ORGANIZATORICE ȘI FUNCȚIONALE ȘI APLICAREA LOR LA ÎNĂPTUIREA JUSTIȚIEI CA INSTITUȚII DE ASIGURARE A DREPTULUI LA APĂRARE ÎN PROCESUL CIVIL	26
2.1. Principiile fundamentale ale procedurii civile instituții de asigurare a dreptului la apărare în procesul civil.....	26
2.2 . Asigurarea dreptului la apărare în procesul civil implementat în justiție prin anumite mijloace procedurale.....	33
III. ASPECTE PRACTICE CU PRIVIRE LA ASIGURAREA DREPTULUI LA APĂRARE CA PRINCIPIU AL DREPTULUI PROCESUAL CIVIL	41
CONCLUZII GENERALE SI RECOMANDĂRI	51
BIBLIOGRAFIE	53
ANEXE	63

INTRODUCERE

Actualitatea investigației: Din cele mai vechi timpuri oamenii s-au convins că ei au un șir de drepturi, conducându-se de teza, precum că fiecare individ este și stăpîn al destinului său.

Deși această idee a fost dezvoltată de Aristotel și Platon încă în antichitate, deabia spre sfîrșitul secolului XVII adepții raționalismului au reușit să formeze o bază științifică a drepturilor omului.

Dreptul la apărare, pe lîngă faptul că este recunoscut și tot odată reglementat practic în majoritatea statele democratice, în plus și instrumentele juridice internaționale se referă, într-o măsură sau alta, la importanța garantării și respectării dreptului la apărare.

Articolul 20 al Constituția RM, [1.] cît și art.26 din Codul de Procedură Ccivilă [5.] oferă ambelor părți în proces civil drepturi egale de ași alege atît formele, cît și formele, dar și mijloacele procesuale de apărare pe parcursul examinării procesului civil.

Astfel, acest articol din CPC cu titlul, „*Contradictorialitatea și egalitatea părților în drepturile procedurale*” reiterează că atît reclamantul, cît și pîrîtul se bucură de unele posibilități procesuale egale, care sunt suficiente și totodată adecvate pentru a folosi toate mijloacele procedurale pentru a-și putea susține pozițiile proprii referitoare la circumstanțele de fapt și de drept, fără ca nici una dintre părți ale dosarului să nu fie cumva defavorizată în raport procesul cu cealaltă.

De asemenea, principiul contradictorialității presupune că procesul civil trebuie să fie organizat astfel încât părțile să aibă posibilitatea de a formula, argumenta și dovedi poziția sa, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii acesteia.

În doctrina juridică se susține că egalitatea procesuală a părților în proces este asigurată prin punerea la dispoziția părților posibilitatea de a se apăra împotriva acțiunii înaintate de cealaltă parte, înaintîndu-și pretențiile sale și argumentele poziției sale.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul lucrării este de a identifica acele mijloace de apărare ale reclamantului și pîrîtului, în examinarea naturii juridice a dreptului la apărare ca principiu al dreptului procesual civil, și a condițiilor și efectelor aplicării acestui principiu la examinarea litigiilor civile.

Pentru atingerea scopului acestei teze, ne-am propus realizarea mai multor obiective:

1. Identificarea și examinarea mijloacelor de apărare prin prisma principiului de asigurare a dreptului la apărare,
2. Elucidarea viziunilor doctrinarilor naționali și internaționali naționale și opiniilor acestora referitoare la principiului de asigurare a dreptului la apărare,

3. Evidențierea tuturor caracteristicilor dreptului la apărare ca principiul a dreptului procesual civil
4. Determinarea particularităților și a caracterelor principiilor dreptului procesual civil ca mijloace de apărare

Baza teoretico-științifică și metodologică a cercetărilor: La elaborarea acestui studiu am considerat oportun de a utiliza următoarele metode de cercetare: metoda istorică, metoda dialectică, metode logice (analiza sistemică, sinteza, inducția, deducția), metoda comparativă, și a analizei sintetice.

Deasemenea au fost utilizate cercetările doctrinarilor autohtoni și străini ,cât și legislația națională,inclusiv Codul Civil al Republicii Moldova,[4.] Codul Procesual Civil al Republicii Moldova[5]. și internațională ,cum ar fi -Declarația universală a drepturilor omului adoptată New York, în anul 1948 și ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova în anul 1990[6.],Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice,etc .[7.]

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării desigur au o importanță deosebită atât pentru examinarea ,cât și pentru optimizarea instituției asigurării dreptului la apărare ale sîrților în cadrul unui proce civil.

Studierea tuturor mijloacelor de apărare ale pîrților prezintă interes atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic. Aspectul teoretic, cercetarea tuturor mijloacelor de apărare ale părților într-un dosar civil ne-au permis să identificăm, sistematizăm și grupăm acele modalități și caractere juridice ,utilizate in ancheta judiciară.

Aspectul practic, al tezei le permite tuturor justițiabililor să cunoască toate mijloacele de apărare și metodele de asigurare a acestui drept la apărare.

Aspectul științific, ne permite să acoperim acel gol din lucrările de specialitate care analizează mijloacele de asigurare a dreptului de apărare ale părților într-un dosar civil.

În cadrul elaborării acestei teze a fost efectuată o sistematizare a conceptelor doctrinarilor autohtoni și internaționali ,cât și studierea a mănunțită a legislației în vigoare referitoare la mijloacele de apărare ale justițiabililor ,indiferent pe care baricadă a procesului se află.

Sumarul tezei. Teza conține 2 adnotări, lista abrevierilor,introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia și anexele

În Introducere descriem actualitatea și importanța temei, scopul și obiectivele ca in fiecare teză, baza metodologică de cercetare, descrierea situației în domeniul de cercetare, și sumarul capitolelor tezei.

SURSE BIBLIOGRAFICE

Referințe bibliografice în limba română

Referințe bibliografice Legislația internă

Legislația internațională și națională:

1. CONSTITUȚIA Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicat: 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140 Modificat LP120 din 23.09.21, MO238/01.10.21 art.274; în vigoare 01.04.22.
2. CONSTITUȚIA Republicii Moldova: comentariu / coord. de proiect: Klaus Sollfank; red.: Nina Pârțac, Lucia Țurcanu – Chișinău: Arc, 2012.
3. CODUL ADMINISTRATIVodul administrativ al Republicii Moldova, nr. 116 din 19.07.2018, Publicat : 17-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 309-320 art. 466. Modificat LP155 din 15.07.22, MO246-250/05.08.22 art.474; în vigoare 05.09.22.
4. CODUL CIVIL al Republicii Moldova, nr.1007/2002 din 06.06.2002, Publicat: 22-06-2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86 art. 661 Modificat LP175 din 11.11.21, MO302-306/10.12.21 art.431; în vigoare 10.01.22.
5. CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ, aprobat prin Legea nr. 225 din 30.05.2003 Publicat: 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436 Versiune în vigoare din 14.01.19 în baza modificărilor prin LP133 din 15.11.18 MO 467-479 din 14.12.18 art. 784.
6. DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI New York, 10.12.1948. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 217 din 27.07.1990. În: Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998). Ediția oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998.
7. PACTUL internațional cu privire la drepturile civile și politice. New York, 16.12.1966. Rati- ficat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 217 din 28.07.1990. În: Tratatate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990 – 1998). Ediția oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998.
8. BELEI, E., et al. Drept procesual civil. Partea generală. Chișinău: Editura Lexon-Prim, 2016.
9. BÎRSAN, Corneliu. Convenția europeană a drepturilor omului: Comentariu pe articole. Vol.Drepturi și libertăți. București: Editura All Beck, 2005.
10. Case of Kamasinski v. Austria, 19.12.1989. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57614>.

Cărți tipărite, publicații monografice, teze, autoreferate, materiale ale conferințelor:

11. Dumitru DUMITRAȘCU, ASIGURAREA UNUI PROCES CIVIL ECHITABIL PRIN PRISMA JURISPRUDENȚEI CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI,Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, CZU: 347

12. DELEANU I, Noul Cod de procedură civilă, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 48
13. DELEANU I, „Tratat de Procedură Civilă” -, vol. I , pag 24-25, București 2005.
14. LEȘ I., „Tratat de Drept Procesual Civil” -, pag. 8, București, 2005.
15. MANJAK, N. I. Verificarea actului judecătoresc în instanța de judecată în a doua instanță -garanție a dreptului la ocrotire judiciară și parte integrantă a acestuia / N. I. Manjak // Dreptul. - 2013. - No 11.- C. 119-129
16. PILIPENKO, E.A. Pregătirea cauzelor civile pentru procedurile judiciare - 2014.-No 11. - C. 10-14
17. PISARENCO, Olga. Drept procesual civil: (note de curs), Chișinău: U.T.M, 2011, 404 p. ISBN 978-9975-45-180-2.
- 18.
19. ȘAMȘURIN, L.L. Accesibilitatea justiției ca o garanție a realizării dreptului la protecție judiciară în sfera jurisdicției civile . Arbitraj și procedură civilă. - 2011. - No 1. - C. 5-8 ; No 2. - C. 5-8
20. SOLOVOVICI, S.J. Rolul drepturilor procesuale subiective în mecanismul de realizare a dreptului la protecție judiciară / Arbitraj și procedură civilă. - 2013. - No 4. - C. 8-13.
21. UȘANOVA, N. V. Implementarea dreptului ca proces de transformare a posibilității în realitate , Vestnik SGAP. - 2008. - No 6. - C. 44. .
22. ȚIRULNIKOVA, S. A. Dreptul la protecție judiciară și implementarea acestuia în procedurile civile , Buletinul Universității de Stat din Penza. - 2015. - No 3 (11). - C. 80-86. UDC 34
23. I. STOENESCU, S. ZILBRSTE „Drept Procesual Civil” – Bucuresti 2019
24. **Surse electronice și publicații monografice online:**
25. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, Roma, 4.XI.1950 https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
26. BELEI, E., COJUHARI, A., CREȚU, V., DARIE, L., LAVRIC, L., MUNTEANU, A., VOLCOVSCHI, V. Situații de Drept la Procedura Civilă [online] Chișinău: CEP USM, 2005, [citat: 10.09.2022]. Disponibil: <http://drept.usm.md/public/files/Problemar-200534404.pdf>.
- 27.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57988>.

2. Golder c. Regatul Unit, 21 februarie 1975, Series A nr. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57496>.
3. Pullar împotriva Regatului Unit, nr. 22399/93, 10 iunie 1996, CEDO 1996-III. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57995>.
4. Sovtransav to Holding v. Ucraina, nr. 48553/99, 25 iulie 2002, CEDO 2002-VII URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-60634>.
5. Hornsby v. Grecia, nr. 18357/91, 25 februarie 1997, CEDO 1997-II URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57988>.
6. GreekSRTreaffineries și Stratis Andreadis v. Grecia,

09 decembrie 1994, seria A nr. 301-B.URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search>.

7. Țuvina T. A. Dreptul la proces în procesul civil : monografie. Harkov : Slovo, 2015. 281 c.